

Marjo Mäenpää Tulivuori- kaupunki Kongossa

AVUSTUSTYÖTÄ AFRIKAN SYDÄMESSÄ

BAZAR

**Marjo
Mäenpää
Tulivuori-
kaupunki
Kongossa**

AVUSTUSTYÖTÄ AFRIKAN SYDÄMESSÄ

BAZAR

Bazar Kustannus
© Marjo Mäenpää ja Bazar Kustannus 2023
Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-962-5

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

*”Liiallinen varovaisuus tuhoaa sielun ja sydämen,
koska eläminen vaatii rohkeutta.”*

PAULO COELHO, ACCRAN KIRJOITUKSET

Sisällys

Johdanto	11
1. Bienvenue au Congo!	21
Kaupunki tulivuoren juurella	25
Persikanvärinen turvasatama	30
Kongolainen perheeni ja kapinalliset vahtikoirat	38
Avustustyöntekijöiden maailmaan	45
Goman kaupunki taistelukenttänä.....	51
Maailman kallein rauhanturvaoperaatio	57
2. Työ, joka sai minut kukoistamaan	63
Uusi koulu Beniin!	75
Itse hankkimani malaria	80
Muutama sana auttamisesta	84
3. Hyvää hallintoa hallitsemattomassa maassa	87
Petoksen anatomia	95
50 dollarin kuitti ja kolme viisasta miestä	
Kinshasasta	101

Herra Ilunga – Kohtaamiseni kongolaisen virkamiehen kanssa	107
Kongon sodat ja kuusi miljoonaa kuollutta siviiliä ...	117
Pieni poika ja kranaatinheitin	127
Enemmän kuin sissiryhmä	132
4. Kongon nuori marttyyri	139
Maailman nuorin presidentti	142
Muutoksen lempeäkasvoinen ikoni.....	147
YK:n nuoret ihmisoikeustarkkailijat saavat maksaa hengellään	150
Oliko sittenkään niin vaarallista?.....	154
5. Apu koukuttaa	159
Oxfam vie voiton!.....	163
Naisten välistä solidaarisuutta.....	168
Tilannekuvaa	171
Suurista löytöretkeilijöistä kuningas Leopold II:n vapaavaltioon.....	174
6. Kongolaisia naisia ja miehiä.....	189
Haaveissa valkoihoinen mies.....	204
Keikari Kinshasasta.....	208
Vieraalla maalla	212

7. Minä valitsin Kongon.....	217
Meillä on vain tämä hetki	221
Unohda turha moralisointi, ei kongolaisilla niin huonosti mene!.....	224
Suomen valtio leikkaa kehitysapua.....	226
Onko järkevää kehitysapua?	232
Kun taivas repeää	243
8. Tulivuori	245
Lähteet	251

Johdanto

Olen yksi harvoista suomalaisista, jotka ovat asuneet levottomassa Itä-Kongossa. Nykyään maa on viralliselta nimeltään Kongon demokraattinen tasavalta, mutta moni saattaa muistaa sen myös Zairena, joksi sitä kutsuttiin 1970-luvulta aina 1990-luvun loppumetreille saakka. Puhun Kongosta, kun viittaa Kongon demokraattiseen tasavaltaan, Belgian entiseen siirtomaahan, jonka pääkaupunki on Kinshasa. On myös toinen Kongo, Ranskan entinen siirtomaa Kongon tasavalta, jonka pääkaupunki on Brazzaville. Kongojoki erottaa pääkaupungit toisistaan.

Olen 41-vuotias ja työskennellyt vaihtelevissa kehitysyhteistyötehtävissä vuosina 2010–2020. Ajatukseni avustustyön haasteista ja toisaalta sen välttämättömyydestä ihmishenkien pelastamiseksi ovat muovautuneet vetäessäni Kirkon ulkomaanavun projekteja muun muassa Kongossa ja Keski-Afrikan tasavallassa sekä työskennellessäni YK-järjestöissä Intiassa ja Senegalissa. Kirjan tapahtumat sijoittuvat Kongoon vuosina 2013–2016, jolloin olin päälle kolmekymppinen innokas avustustyöntekijä.

Avustustyötä tehdään yhä enemmän maailman hauraimmissa valtioissa, joihin Kongo epäilemättä kuuluu. Avuntarpeet ovat valtavat, samalla kun Suomen kaltaisen pienen maan resurssit ovat rajalliset. Odotukset siitä mitä kehitysavulla pitäisi saada aikaan ovat suuret, paikoin jopa epärealistiset, sillä toimintaympäristö on erittäin haastava avunantajille. Näiden maiden ongelmat ovat hyvin monisäikeisiä. Tyypillisesti käynnissä oleva konflikti nivoutuu yhteen humanitaarisen kriisin kanssa, ja hallinnon haasteet, esimerkiksi korruptio ja riippuvuus ulkomaisesta avusta, hankaloittavat avustustyötä. Konfliktit saattavat olla monimutkaisia, sillä niissä voi olla alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä ulottuvuuksia, kuten paikallisesti toimivia aseellisia ryhmiä tai ulkovaltoja, jotka ovat sekaantuneet näiden maiden sisäisiin asioihin. Monessa maassa on merkittäviä luonnonrikkauksia, joista tavallinen kansa kuitenkin harvoin hyötyy. Haasteista huolimatta juuri näissä valtioissa on eniten ihmisiä, jotka todella ovat avun tarpeessa.

Kerron työstäni Kongossa hyvin henkilökohtaisesti, omien kokemuksieni pohjalta. Avaan kokemuksiani avustustyöntekijänä sodan keskellä maassa, jossa joudun jatkuvasti ongelmiin umpikorruptoituneiden viranomaisten kanssa ja huomaan ihmissuhteiden pelisääntöjen poikkeavan totunnaisesta. Välillä elämä on rasittavaa vääntämistä pienimmistäkin asioista, välillä taas selviän huumorilla hullunkurisista tai koomisista tilanteista.

Toisaalta Kongo oli minulle paljon muutakin kuin haastava työkomennus, sillä kaiken raadollisen vastakohtana se on samalla äärettömän kaunis ja kiehtova maa. Kongolaiset ovat optimistisia ja huumorintajuisia, mikä auttaa selviämään päivästä toiseen. Kuvaan Kongoa aistieni, tunteideni ja ajatusteni kautta sekä pohdin myös sitä, kuinka vuodet Kongossa lopulta muuttivat minua ja ajatteluani. Tarina on täynnä herkullisia kohtauksia elävästä elämästä niin työssä kuin vapaa-ajalla. Elämän hauraus ohjaa miettimään ihmisenä olemisen peruskysymyksiä.

Halusin kirjoittaa kokemuksistani avustustyössä, koska minua on pitkään vaivannut kehitysavusta käytävä keskustelu, joka keskittyy lähinnä budjettileikkauksiin ja siihen, menevätkö rahat kehitysavussa hukkaan. Kehitysapu, tai poliittisesti korrekimpi kehitysyhteistyö, on poliitikoille helppo leikkauskohde. Usein leikkauspäätökset tehdään nopealla aikataululla, jolloin budjettileikkausten toteutus jää kansalaisjärjestöille ja muille kehitysapua vastaanottaville tahoille. Joskus monen vuoden uurastus voi mennä hukkaan, kun apu loppuu äkillisesti, eikä varautua ehditä kunnolla. On hyvä muistaa, että ulkoministeriön tuoreimman mielipidemittauksen mukaan kaksi kolmasosaa suomalaisista pitää kehitysyhteistyötä erittäin tai melko tärkeänä, joten on perusteltua keskustella laajemmin, kuinka kehitysyhteistyötä voidaan viedä parempaan suuntaan, ja nostaa myös avoimesti esille sen haasteita ja ongelmakohtia.

Aikoinaan suuri haaveeni oli päästä töihin Brysseliin EU-virkamieheksi. Opiskelin valtio-oppia Helsingin yliopistossa ja Uppsalassa Ruotsissa ja paneuduin erityisesti EU-politiikkaan. Sivuaineena luin ranskan kieltä, jotta pärjäisin Brysselin kiemuroissa. Välissä ehdin pyörähtää vaihto-opiskelijana myös Strasbourgissa Ranskassa, ja lopulta valmistuin valtiotieteiden maisteriksi. Toisin kuitenkin kävi, sillä en päätynytkään pyörittämään EU-byrokratian rattaita, vaan innostuin kehitysyhteistyöstä!

Yliopiston jälkeen aloitin työt kansainvälisessä konsulttifirmassa. Konsulttiyrityksessä me nuoret vasta valmistuneet kilpailimme töistä. Mitä enemmän sain laskutettua asiakkaalta, sen parempi. Töitä tehdessä meni monta viikonloppua ja silti minua harmitti, etten saanut laskutettua mielestäni tarpeeksi. Konsulttifirman aikoihin kaukokaipuuni pääsi valloilleen, ja kahden työntäyteisen vuoden jälkeen lähdin vapaaehtoiseksi Keniaan. Tämä oli minun irtiottoni omasta elämästäni. Juuri ostamani asunto meni vuokralle ja tavarat säilöin ullakkokomeroon. Ne olivat ullakolla seuraavat kymmenen vuotta. On totta, mitä Elizabeth Gilbert kirjoittaa *Eat, Pray, Love* -kirjassaan. Harvemmin tavaroita enää palaa hakemaan, kun ne on kerran vienyt varastoon.

Nairobissa työskentelin mikroluottoja myöntävässä kansalaisjärjestössä yhdessä kaupungin slummeista.

Järjestö, jonka nimi oli *Tumaini* ja joka tarkoittaa suahiliksi toivoa, pyöritti pienimuotoista lainatoimintaa slummien HIV-positiivisille naisille. Tässä mielessä tarinani on hyvin tyypillinen eurooppalaisen nuoren tarina, jossa hän lähtee Afrikkaan hakemaan kokemuksia ja vaihtelua elämäänsä ajatellen, kuinka paljon annettavaa hänellä on paikallisille. Työstä Nairobissa ei maksettu euroakaan palkkaa, mutta en ollut tuntenut itseäni niin onnelliseksi pitkini aikoihin. En välittänyt edes majapaikkani suihkun jääkylmästä vedestä, vaikka kuuma suihku on yksi elämäni suurimpia nautintoja.

Puolen vuoden jälkeen lähdin kuitenkin pois Nairobista, sillä rahani alkoivat olla lopussa. Päädyin Intiaan New Delhiin, jossa vietin seuraavat kaksi vuotta YK:n kehitysohjelman UNDP:n (*United Nations Development Programme*) palveluksessa hoitaen maaseudun työtakuuohjelmaa. En kuitenkaan saanut Afrikkaa pois mielestäni. Se oli jäänyt mieleeni ja kehooni muistoksi merkillisenä hyvinolontunteena. Sitten törmäsin työpaikkailmoitukseen, jossa haettiin ohjelmakoordinaattoria kehitysapuprojekteihin Kongon demokraattiseen tasavaltaan. Olin nähnyt suomalaisen avustusjärjestön Kirkon ulkomaanavun (KUA) rekrytoivan säännöllisesti uusia työntekijöitä maailmalle, ja niinpä minäkin päätin laittaa hakemukseni vetämään ohjelmakoordinaattorin tehtävään, joka sijoittui Goman kaupunkiin Itä-Kongossa. Järjestö oli alkanut perustaa maatoimistoja avun kohde-

maihin, ja sen myötä ulkomaantyöpaikkojen määrä oli lisääntynyt.

Ohjelmakoordinaattorin tehtävänä oli varmistaa ja valvoa, että apu meni perille. Hän suunnitteli kehitysyhteistyön hankkeet yhteistyössä paikallisten kongolaisien kansalaisjärjestöjen kanssa, kävi seuraamassa niiden toteutumista eri puolilla maata ja raportoi saavutetuista tuloksista. Mukana oli myös varainhankinnan ja viestinnän tehtäviä. Kaikessa tehtiin tiivistä yhteistyötä kongoalaisten viranomaisten kanssa ja työkielenä oli ranska. Tehtävä kuulosti erittäin mielenkiintoiselta, jota se todella myös oli, ja kuinka ollakaan, tulin valituksi! Seuraavina vuosina työskentelin myös Kirkon ulkomaanavun Kongon maajohtajana, jolloin vastasin järjestön koko toiminnasta maassa. Kongosta siirryin maajohtajaksi Keski-Afrikan tasavaltaan, jossa toimintamme volyymit kasvoivat huomattavasti, sillä KUA oli yksi Keski-Afrikan merkittävimpiä koulutuksen tarjoajia. Lopulta ehdin olla Kirkon ulkomaanavulla töissä yli seitsemän vuotta, ennen kuin siirryin UNICEF:ille Senegaliin koulutusasiantuntijaksi.

Nykyään KUA toimii 12 maassa, kuten Somaliassa, Ugandassa, Myanmarissa ja Syyriassa, ja se on Suomen suurin kansainvälisen avun järjestö. Vuosien saatossa siitä on tullut merkittävä avustusjärjestö myös globaalissa mittakaavassa, ja varsinkin koulutuksen alalla sillä on suuria maaohjelmia varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen parissa. Työ painottuu

pakolaisten tai muuten hauraassa asemassa olevien lasten ja nuorten koulutukseen. Lisäksi työtä tehdään toimeentulon ja rauhan edistämiseksi. Järjestön varainhankinnan tuotot vuonna 2021 olivat noin 57 miljoonaa euroa, josta kansainvälinen tuki oli lähes puolet, eli 28 miljoonaa euroa. KUA:n suurimpia kansainvälisiä rahoittajia ovat muun muassa UNICEF ja YK:n pakolaisjärjestö UNHCR.

*

Kongo on pinta-alaltaan 2 345 000 neliökilometriä. Tuo luku ei välttämättä itsessään kerro paljoa, mutta paremman käsityksen saa vertaamalla Kongoa Suomeen, sillä se on seitsemän kertaa Suomen kokoinen ja noin neljänneksen Yhdysvaltain pinta-alasta. Usein todetaan, että Kongo on Länsi-Euroopan kokoinen, joten Kongo on valtavan kokoinen maa. Se sijaitsee Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja ulottuu keskisestä Afrikasta aina Atlantin rannalle asti, jossa Kongolla on 22 kilometriä rantaviivaa.

Vaikka maassa on arviolta yli 85 miljoonaa asukasta, Kongossa on valtavia asuttamattomia alueita. Kongon sademetsä on Amazonin jälkeen maailman toiseksi suurin, ja Kongo on yhä tänäkin päivänä suurelta osin saavuttamattomissa. Olematon päällystetty tieverkosto, yhteensä vain 2 250 kilometriä, on pääosin peräisin belgialaisten siirtomaa-ajalta ja se on huonossa kunnossa, joten maassa ei pääse liikkumaan pitkiä matkoja kuin

lentokoneella tai Kongojokea pitkin. Kongojoki onkin yksi maailman pisimpiä jokia (4 371 km) ja tärkeä kulureitti sisämaasta Atlantin rannoille. Maan korkein huippu Mount Stanley kohoaa yli viiden tuhannen metrin korkeuteen. Kongon runsaat luonnonvarat ovat maalle äärettömän rikkaus, mutta samalla niiden olemassaolo selittää Kongon suuria ongelmia, kuten sotaa ja korruptiota. Maasta löytyy ainakin kobolttia, kuparia, öljyä, timantteja, kultaa, hopeaa, uraania ja arvokasta puutavaraa.

Pääkaupungin Kinshasan lisäksi muita tärkeitä kaupunkeja ovat Lubumbashi, Kisangani, Bukavu, Mbuji-Mayi, Kalemie, Boma, Matadi ja Mbandaka. Kongon virallinen valuutta on Kongon frangi, mutta lähes kaikkialla voi maksaa myös Yhdysvaltain dollarilla. Yli puolet väestöstä on roomalaiskatolisia, ja loput ovat protestantteja, kimbanguisteja (Kongossa kehittynyt oma uskonto), muslimeja ja muita. Kongossa puhutaan ranskaa virallisena kielenä, ja ainakin omasta mielestäni kongolaisten puhumaa ranskaa on huomattavasti helpompi ymmärtää kuin ranskaa, jota puhutaan Pariisin kaduilla. Väestö on nuorta, sillä yli 50 miljoonaa kongolaista on alle 18-vuotiaita. Maa on listattu maailman köyhimpien maiden joukkoon, ja yli puolet kongolaisista elää köyhyysrajan alapuolella. Vuosittainen keskiansio oli 540 dollaria vuonna 2020.

Belgian kuningas Leopold II tunnetaan erityisesti Kongon vapaavaltion ainoana omistajana. Kongon vapaa-

valtio perustettiin vuonna 1885 ja se oli kuningas Leopold II:n yksityisomaisuutta, kunnes se luovutettiin Belgialle vuonna 1908 ja siitä tuli Belgian siirtomaa. Kuningas Leopold II näki vapaavaltion oikeana aarreaittana ja mahdollisuutena taloudelliseen vaurastumiseen erityisesti norsunluun ja kumin keräämisen ansiosta, joita Kongosta löytyi suuria määriä. Kongon alkuperäisväestö valjastettiin toteuttamaan Leopold II:n unelmaa yhä rikkaammasta Belgiasta, ja he joutuivat käytännössä orjiksi, joiden avulla vastattiin yhä kasvavan kumiteollisuuden tarpeisiin. Kongon vapaavaltio muistetaankin erityisesti orjuudesta ja kongolaisten julmasta kohtelusta, sillä vapaavaltion aikaisia tapahtumia pidetään yhtenä historian pahimmista ihmisoikeusrikoksista.

Kongo itsenäistyi vuonna 1960 samassa aallossa monien muiden Afrikan maiden kanssa. Itsenäisyyden mukanaan tuomaa tulevaisuudenuskoa ei kestänyt kauaa, kun maan johtoon raivasi tiensä Afrikan pitkäaikaisimpiin johtajiin lukeutunut Mobutu Sese Seko, yksinvaltainen diktaattori, joka johti Kongoa vuosina 1965–1997. Mobutun yli kolme vuosikymmentä kestänyt valtakausi suisti Kongon täydelliseen taloudelliseen, poliittiseen ja yhteiskunnalliseen kaaokseen. Mobutu itse taas hyötyi valtakaudestaan suunnattomasti, ja hänen on arvioitu haaliineen yli viiden miljardin dollarin omaisuuden. Mobutu halusi tehdä pesäeroa Kongon kolonialistiseen menneisyyteen, joten eurooppalaiset nimet täytyi nimetä uudelleen

afrikkalaisesti. Näin ollen Kongo muuttui Zaireksi ja vasta kun Mobutu luopui vallastaan, maan nimi muutettiin Kongon demokraattiseksi tasavallaksi.

Kongon lähihistoria on väkivaltainen, sillä Kongon maaperällä on sodittu 1990-luvulta aina näihin päiviin saakka. Kongon tapahtumat ovat kytkeytyneet tiiviisti koko keskisen Afrikan poliittiseen kehitykseen, ja varsinkin Ruandan kansanmurha vuodelta 1994 vaikutti keskeisesti Kongon tilanteeseen. Kongon naapurimaat Ruanda ja Uganda ovat olleet osallisina Kongossa käydyissä sodissa, ja yhä edelleen Kongon suhde näihin naapurimaihin on haastava. Nykyään Itä-Kongo on maan levotonta seutua, sillä siellä toimii kymmeniä aseistettuja ryhmiä, joista käytetään myös nimeä kapinallisryhmät ranskan kielen *rébellion*-sanan mukaan. Näiden ryhmien ideologinen tausta ja motiivit vaihtelevat suuresti, mutta taloudelliset intressit ja erityisesti Kongon valtavista luonnonvaroista hyötyminen, etniset jakolinjat, Kongon valtion heikko kyky hallita Itä-Kongon aluetta sekä kytkökset naapurimaihin selittävät näiden aseryhmien toimintaa.

Itä-Kongoon saa nykyään turistiviisumin suoraan internetistä, jos varaa samalla jonkin turistielämyksen, kuten vaelluksen Nyiragongo-tulivuoren huipulle tai gorillasafarin. Seikkailijalle Kongo tarjoaa loputtomasti uutta, mutta maan sekasortoinen tilanne, sotaisia lähihistoria sekä levoton nykypäivä ovat toistaiseksi pitäneet suuret turistilaumat loitolla.

1.

Bienvenue au Congo!

Ruandan ja Kongon välinen raja-asema oli keskipäivällä kiireinen. Autot jonottivat pitkässä letkassa tullivirkailijoiden tarkastukseen molemmiin puolin rajaa, ensin Ruandassa, josta siirryttiin Kongon puolelle. Autojen ympärillä kulki väkeä jalan, naiset kantoivat päänsä päällä valtavia kantamuksia, kuten matkalaukkuja ja hedelmiä. Lapsia juoksi kaikkialla.

Minä olin matkustanut vuorokauden ympäri Helsingistä Brysselin kautta Ruandaan ja lopulta Kongoon tekemään avustustyötä suomalaisen järjestön, Kirkon ulkomaanavun palveluksessa. Kyseessä oli ensimmäinen työkomennukseni sota-alueella, ja Itä-Kongossa elettiin todellisen humanitaarisen hädän keskellä. Vuosikymmeniä aikaisemmin 90-luvun alkupuolella arviolta miljoona pakolaista oli vyörynyt Itä-Kongoon Ruandan kansanmurhan seurauksena, ja nyt 20 vuotta myöhemmin alkuvuonna 2013 tilanne oli edelleen vaikea. Itä-Kongossa oli

satojatuhansia maan sisäisiä pakolaisia eli evakkoja, sotaa käytiin jatkuvasti eikä väkivallalle näkynyt loppua. Mutta tuona hikisenä iltapäivänä kaikki vaikutti täydelliseltä. Raja-aseman vieressä liplattavan Kivujärven vesi kimmelsi turkoosina, ja vain joitakin seitinohuita pilviä purjehti taivaalla. Se oli paratiisi sodan keskellä.

Istuin autonkuljettaja Timothén kanssa maastoauton etupenkillä yrittäen vaivalloisesti puhua hänen kanssaan ranskaa, joka oli lojunut käyttämättömänä aivosopukoissani aivan liian pitkään. Hän oli edellisenä iltana noutanut minut Ruandan pääkaupungin Kigalin lentokentältä. Timothé oli ollut järjestön luottokuski siitä saakka, kun se oli vuosia aiemmin avannut ensimmäisen ulkomaantoimistonsa Kongoon. Itä-Kongoon ei tuolloin vielä päässyt kansainvälisellä lennolla, vaikka myöhemmin Ethiopian Airlines aloitti suorat lennot Addis Abebasta Gomaan, joka on Itä-Kongossa sijaitsevan Pohjois-Kivun provinssin pääkaupunki ja tulisi olemaan asemapaikkani työskennellessäni Kongossa. Koneet Euroopasta saapuivat Kigaliin illalla, ja koska Kongon ja Ruandan välinen raja sulkeutui jo kuudelta illalla, oli edessä aina yöpyminen Kigalissa. Ennen raja oli ollut auki yötä päivää, mutta Itä-Kongon tilanteen muututtua levottomammaksi rajaa ei enää noin vain ylitetty kello 18 jälkeen.

Kigali on erittäin siisti ja järjestäytynyt kaupunki, joka levittäytyy lukuisille kukkuloille. Myös lentokentän kiitorata on ylhäällä vuoristossa. On vaikea kuvitella, että

ISBN 978-952-376-962-5 / KL 99.1
WWW.BAZARKUSTANNUS.FI

Matka turkoosinsinisten järvien Afrikkaan

Marjo Mäenpää oli kolmekymppinen innokas avustustyöntekijä, kun hän matkusti uudelle asemapaikalleen Goman kaupunkiin, Nyiragongo-tulivuoren juurelle. Kyseessä oli hänen ensimmäinen työkomennuksensa sota-
toimialueella.

Vaikka Goma ja Itä-Kongo olivat kriisialueita, seutu vaikutti Mäenpäästä ajoittain myös paratiisilta: ympäröivä luonto oli kaunis, ihmiset ystävällisiä ja kaupungissa yhdistyi siirtomaa-ajan perintö kauniine huviloineen ikiaikaiseen afrikkalaiseen kulttuuriin. Tosin myös kulttuurierot paikallisen ja eurooppalaisen ajattelun välillä tulivat Mäenpäälle hyvin selviksi. Hän sai huomata, etteivät hyvät tarkoitukset aina johtaneet parhaimpiin lopputuloksiin.

Tulivuorikaupunki Kongossa kertoo sodan runtelemasta paratiisista, kriisialueiden ihmisistä ja kehitysavun todellisuudesta nuoren naisen vaiherikkaan elämän näkökulmasta.